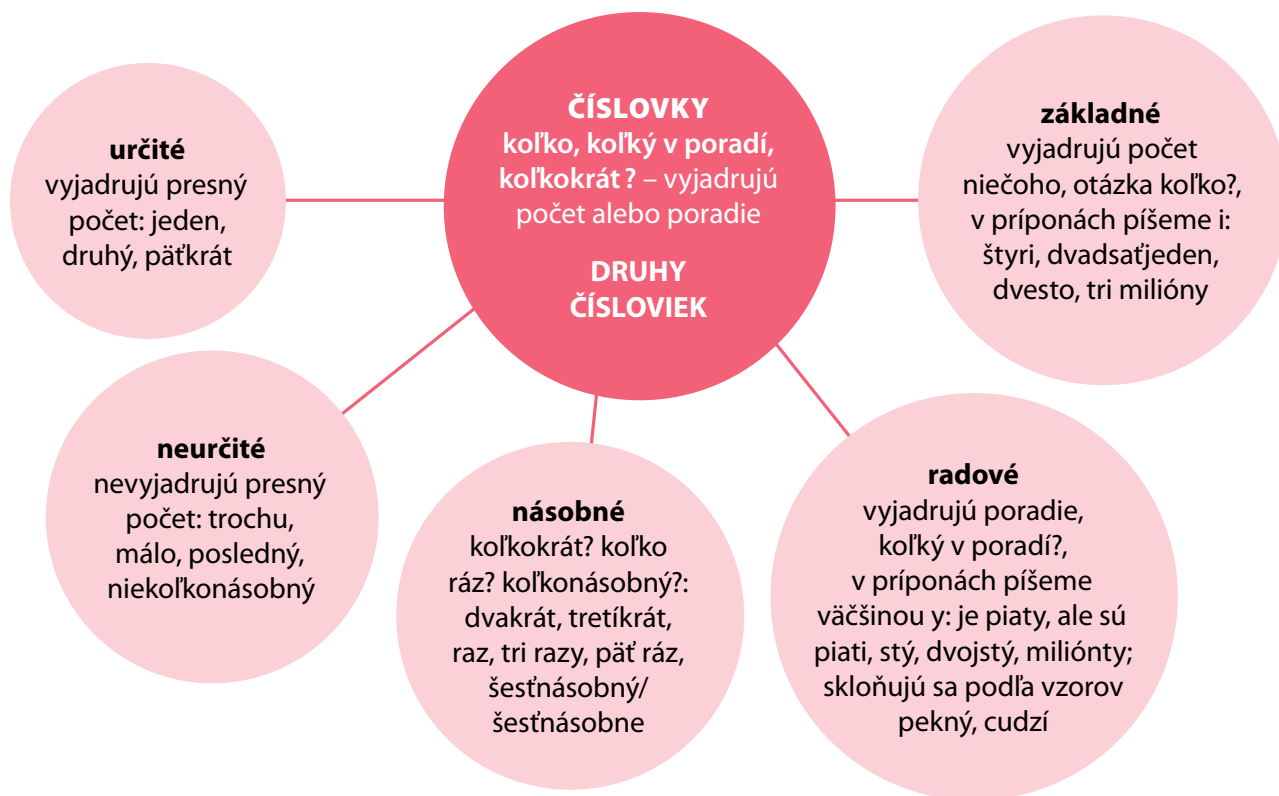

ČÍSLOVKY

Poznámky k číslovkám

- číslovky **dva**, **tri** majú v **I** dva tvary: dvoma/dvomi, troma/tromi
- skupinovú číslovku **jedni** sa používa v mužskom rode životnom: jedni muži (tí muži)
– **jedny** sa používa v mužskom rode neživotnom, ženskom rode a strednom rode: jedny šaty (tie šaty), jedny deti (tie deti)
- **čítanie matematických čísloviek**
– 0,4 = nula celých štyri
– $\frac{2}{3}$ = dva lomené tromi/troma
– 1 000 : 100 = tisíc delené stom (sto skloňujeme podľa vzoru mesto, lebo číslovka sto stojí osamotene, t. j. nie pred podstatným menom)
- **pravopis základných čísloviek**
– v **N** ich píšeme **spolu**: 2 563 = dvetisícpäťstošesťdesiattri **alebo oddelene**: dvetisíc päťsto šesťdesiattri
– počet tisícov a stoviek píšeme osobitne, desiatky + jednotky spolu
– počet miliónov a miliárd píšeme oddelene: dva milióny, päť miliárd
– ak sa **základné číslovky skloňujú**, desiatky a jednotky píšeme oddelene: od šesťdesiatich troch
– **zložené číslovky s jeden** neskoňujeme: dvadsaťjeden, tridsaťjeden, ... deväťdesiatjeden
– **prípony základných čísloviek** píšeme s **i**: Pochádzal zo siedmich detí. (koľko ich bolo? sedem)
- **pravopis radových čísloviek**
– za číslicou píšeme **bodku**: 1., 24.
– v príponách píšeme **y**: V súťaži skončil druhý.

Pozor:

- v **N pl.** píšeme **i**: Skončili prví. (vzor pekný)
- tvary stý, dvojstý, trojstý, tisíci, miliónty, miliardy
- **pravopis násobných čísloviek**
– spolu: päťkrát, druhýkrát, viacnásobne, desaťnásobný
– osobitne: raz, dva razy, tri razy, štyri razy, päť ráz

v ZŠ sa nepreberajú
skupinové: jedny, dvoje,
troje, štvoro
druhovú: dvojaký, trojako,
štvoraké

Skloňovanie číselníek

Skloňovanie základných číselníek

Číslovka **jeden** má samostatné skloňovanie, podobá sa na vzor PEKNÝ:

Mužský rod životné/ neživotné

sg.
N: jeden človek/koberec
G: od jedného človeka
D: k jednému človeku
A: jedného človeka
L: o jednom človeku
I: s jedným človekom

Ženský rod

sg.
N: jedna žena
G: od jednej ženy
D: k jednej žene
A: jednu ženu
L: o jednej žene
I: s jednou ženou

Stredný rod

sg.
N: jedno dieťa
G: od jedného dieťaťa
D: k jednému dieťaťu
A: jedno dieťa
L: o jednom dieťati
I: s jedným dieťaťom

Mužský rod životné

pl.
N: jedni ľudia
G: od jedných ľudí
D: k jedným ľuďom
A: jedných ľudí
L: o jedných ľuďoch
I: s jednými ľuďmi

Pozor: v N pl. mužskom rode životnom píšeme **-i**, napr. **jedni** ľudia, **jedni** muži, **jedni** otcovia, **jedni** Peťkovia...

Mužský rod neživotné, ženský rod, stredný rod

pl.
N: jedny koberce/ženy/deti
G: od jedných kobercov
D: k jedným kobercom
A: jedny koberce
L: o jedných kobercoch
I: s jednými kobercami

Dva, tri, štyri sa skloňujú podľa vzoru **DVA**.

Mužský rod životné/neživotné

pl.
N: dvaja muži/ dva zošity
G: od dvoch mužov
D: k dvom mužom
A: dvoch mužov/dva zošity
L: o dvoch mužoch
I: s dvomi/dvoma mužmi

Ženský rod, stredný rod

pl.
N: dve knihy, dve perá
G: z dvoch kníh
D: k dvom knihám
A: dve knihy, dve perá
L: o dvoch knihách
I: s dvomi/dvoma knihami

Číslovky **päť** až **deväťdesiatdeväť** sa skloňujú podľa vzoru **PÄŤ**.

Pozor: zložené číslovky s **jeden** sa neskloňujú: **dvadsaťjeden, tridsaťjeden, deväťdesiatjeden...**

Mužský rod životné/neživotné

pl.
N: piati futbalisti, päť dresov
G: od piatich futbalistov
D: k piatim futbalistom
A: piatich futbalistov, päť dresov
L: o piatich futbalistov
I: s piatimi futbalistami

Ženský rod, stredný rod

pl.
N: päť hrušiek, päť jabĺk
G: z piatich hrušiek
D: k piatim hruškám
A: päť hrušiek, päť jabĺk
L: o piatich hruškách
I: s piatimi hruškami

Skloňovanie radových čísloviek

Radové číslovky sa skloňujú podľa vzorov **PEKNÝ** alebo **CUDZÍ: tretí a tisíci**.

sg.
N: štvrtý bežec
G: od štvrtého bežca
D: ku štvrtému bežcovi
A: štvrtého bežca
L: o štvrtom bežcovi
I: so štvrtým bežcom

pl.
N: štvrtí bežci
G: od štvrtých bežcov
D: ku štvrtým bežcom
A: štvrtých bežcov
L: o štvrtých bežcoch
I: so štvrtými bežcami

Skloňovanie násobných čísloviek

Násobné číslovky s **-krát a raz (dvakrát, tri razy,...)** sa neskloňujú.

Násobné číslovky s príponou **-násobný (päťnásobný, stonásobný,...)** sa skloňujú podľa vzoru **PEKNÝ**.

Násobné číslovky s príponou **-násobne (štvornásobne, šesťnásobne...)** sa neskloňujú, lebo sa podobajú na príslovky.

sg.
N: dvojnásobný víťaz
G: od dvojnásobného víťaza
D: k dvojnásobnému víťazovi
A: dvojnásobného víťaza
L: o dvojnásobnom víťazovi
I: s dvojnásobným víťazom

pl.
N: dvojnásobní víťazi
G: od dvojnásobných víťazov
D: k dvojnásobným víťazom
A: dvojnásobných víťazov
L: o dvojnásobných víťazov
I: s dvojnásobnými víťazmi

Skloňovanie zložených čísloviek

pl.	pl.
N: tridsaťtri ľudí G: od tridsiatich troch ľudí D: k tridsiatim trom ľuďom A: tridsaťtri ľudí L: o tridsiatich troch ľuďoch I: s tridsiatimi tromi ľuďmi	N: šestnásť malín G: zo šestnástich malín D: k šestnástim malinám A: šestnásť malín L: o šestnástich malinách I: so šestnástimi malinami

Číslovka **sto** sa skloňuje podľa vzoru **MESTO**.

Číslovka **tisíc** sa skloňuje podľa vzoru **STROJ**.

Číslovky **milión, bilión** sa skloňujú podľa vzoru **DUB**.

Číslovky **nula, miliarda** sa skloňujú podľa vzoru **ŽENA**.

Zlomkové číslovky:

- **štvrt'** sa skloňuje podľa vzoru **DLAŇ**
- **pol** sa neskloňuje
- **polovica** sa skloňuje podľa vzoru **ULICA**
- **polovina, tretina, štvrtina...** sa skloňuje podľa vzoru **ŽENA**

Skloňovanie skupinových čísloviek

Skupinové číslovky (**dvoje, troje šestoro**) sa neskloňujú.

Skloňovanie druhových čísloviek

Druhové číslovky s príponou **-aký, -aká, -aké (dvojaký, sedmoraká, desatoraké...)** sa skloňujú podľa vzoru **PEKNÝ**.

Druhové číslovky s príponou **-ako (trojako, dvadsatorako,...)** sa neskloňujú.

N: **dvojaké nohavice**
G: bez dvojakých nohavíc
D: k dvojakým nohaviciam
A: dvojaké nohavice
L: o dvojakých nohaviciach
I: s dvojakými nohaviciami

PRECVIČ SI!

riešenie na strane 64

1 Z textu vypíš všetky neurčité číslovky.

Sťažoval sa, že má veľa práce. Mnohokrát sa spolu ocitli v situáciách, kedy záviseli jeden na druhom. Naši futbalisti boli tretí. Peter je už viacnásobným víťazom v karate. Dohodli sa na tom na poslednej schôdzi. Už päťkrát sa o to pokúšal. Želal si len trochu šťastia.

Neurčité číslovky: _____

2 Číslovky zaraď do stĺpcov.

jedno, stý, dvadsaťdva, štyridsiaty piaty, dva razy, devätnásy, sedemkrát, milión, mnohonásobný

základné	radové	násobné

3 Číslovky v slovných spojeniach napíš slovom.

3 748 obyvateľov _____

28-krát _____

33. bežec _____

skončil 2. _____

skončili 2. _____

657 strán _____

s 99 eurami _____

42 žiakov _____

21 kníh _____

7. deň _____

Prometeus

Keď Titan Prometeus, priateľ a ochranca ľudstva, naučil ľudí používať oheň, vyrábať nástroje, stavať domy, liečiť choroby a naučil ich vzdelávať sa, ľudia boli šťastní a spokojní – prestali sa báť bohov. Zeus sa rozhneval zlým hnevom bohov. Zavolať si chromého boha Hefaista, ktorý bol chýrnym umelcom. Zeus mu prikázal, aby urobil sochu krásneho dievčaťa. Hefastos poslúchol. Bohyňa Aténa jej dala skvostný závoj, belostné rúcho a skvelý pás, bohyňa krásy Afrodita jej dala nadprirodzený pôvab a Hermes, posol bohov, jej daroval živú reč a milý, úlisný hlas. Zeus jej vložil do rúk zlatú skrinku a nazval dievča Pandorou, všetkým obdarovanou. Lstivý Hermes odviedol Pandoru na zem k Prometeovmu bratovi Epimeteovi. Prometeus brata často varoval, aby neprijímal od bohov nijaké dary. Ale Epimeteus pri pohľade na krásnu Pandoru zabudol na všetky varovania a rady. Vľúdne ju prijal do domu i so zlatou skrinkou. Bol zvedavý, čo mu bohovia v skrinke posielajú, a požiadal dievča, aby zdvihla veko. Pandora ochotne otvorila skrinku. So svišťaním, kvílením a nárekom vyleteli zo zlatej skrinky choroby, bolesti, bieda a strasti, zakrúžili nad domom a rozleteli sa po celom svete. Aj Pandora sa naľakala a skrinku rýchlo zatvorila. Všetko zlé zo skrinky vyletelo a ostala v nej iba nádej, ktorú zlo zatlačilo na samé dno.

Petiška, E.: Staré grécke báje a povesti, Bratislava, Mladé letá 1989, str. 12., skrátené a upravené

1 Čo nenaučil Prometeus robiť ľuďi?

A) používať oheň	C) vzdelávať sa
B) stavať domy	D) uctievať bohov

2 Ženské meno Pandora znamená:

A) uctievaná bohom	C) manželka Epimetea
B) krásne, múdre dievča	D) obdarená všetkými darmi

3 Prečo bohovia stvorili Pandoru?

A) chceli pomôcť Prometeovi	C) nenávideli Epimetea
B) chceli sa pomstiť ľuďom	D) chceli obšťastniť ľudí

4 Aký slohový postup, jazykový štýl, slohový útvar je použitý v ukážke?

- A) rozprávací slohový postup, umelecký štýl, báj
 B) rozprávací slohový postup, náučný štýl, báj
 C) opisný slohový postup, umelecký štýl, báj
 D) rozprávací slohový postup, umelecký štýl, bájka

5 Frazologizmus Pandorina skrinka znamená:

A) šťastie, lásku ľuďom	C) nešťastie, nebezpečenstvo, zlo, biedu
B) bohatstvo pre ľudí	D) veno pre nevesty

1-11

- 6 Slovné spojenie z 1. vety textu *priateľ a ochranca ľudstva* je:
- A) prístavok
 - B) priradovacie súvetie
 - C) podradovacie súvetie
 - D) prívlastok
- 7 V ktorej možnosti sú správne určené vzory slov *nenávisť, utrpenie, choroba*?
- A) mesto, žena, dlaň
 - B) kosť, vysvedčenie, žena
 - C) žena, kosť, vysvedčenie
 - D) dlaň, kosť, žena
- 8 Pomenuj spôsob tvorenia slov *zalúbený, svetovládca, pôvabný*.
- A) skladanie, odvodzovanie predponou i príponou, odvodzovanie príponou
 - B) odvodzovanie predponou i príponou, odvodzovanie príponou, skladanie
 - C) odvodzovanie predponou i príponou, skladanie, odvodzovanie príponou
 - D) odvodzovanie predponou, skladanie, odvodzovanie príponou
- 9 Slovo samozrejme vo vete *Epimétheus, samozrejme, brata neposlúchol* je:
- A) príslovka
 - B) predložka
 - C) častica
 - D) citoslovce
- 10 O vete *Zlo sa rozletelo po celom svete*. platí:
- A) veta je jednočlenná, slovesná, rozvitá.
 - B) veta je dvojčlenná, úplná, rozvitá
 - C) veta je dvojčlenná, neúplná, rozvitá
 - D) veta je dvojčlenná, úplná, holá
- 11 Slovo *titan* znamená:
- A) poloboh
 - B) dobrodruh
 - C) boh
 - D) pračlovek

Elafonisi je čarovná pláž s krištáľovo priehľadnou vodou na juhozápade Kréty. Pláž s bielym a ružovým pieskom a cédrovými hájmi je veľmi fotogenická, a preto často býva v propagačných brožúrkach o Grécku. Pravidelne sa umiestňuje aj v rebríčkoch najkrajších pláží na svete. Časť pláže je organizovaná, s platenými ležadlami a slnečníkmi. Cez plytké more sa dá prebrodiť na blízky ostrov. Elafonisi je vhodná na slnenie a kúpanie sa v plytkej teplej vode.

<https://cestovanie.sme.sk/c/20070803/10-najkrajších-pláží-na-krete.html>

12-20

12 Pre Elafonisi neplatí:

- A) je to pláž s čistou a plytkou vodou C) využíva sa na kúpanie a opaľovanie
B) nachádza sa v Grécku D) neplatí sa za ležadlá a slnečníky

13 Vo vete *Časť pláže je organizovaná* tvoria prisudzovací sklad slov:

- A) časť pláže C) časť je
B) časť je organizovaná D) pláže je organizovaná

14 V slovnom spojení s bielym a ružovým pieskom je bielym a ružovým:

- A) viacnásobný zhodný prívlastok C) viacnásobný nezhodný prívlastok
B) postupne rozvitý prívlastok D) prístavok

15 Podčiarknuté slovné spojenie v texte 2 je umeleckým prostriedkom:

- A) epiteton C) metafora
B) personifikácia D) prirovnanie

16 V ktorej možnosti sú správne pomenované druhy prídavných mien v slovných spojeniach *ružovým pieskom, cédrovými hájmi, cez plytké more*?

- A) akostné, akostné, vzťahové C) akostné, vzťahové, akostné
B) vzťahové, vzťahové, akostné D) akostné, prívlastňovacie, vzťahové

17 V texte 2 je uplatnený:

- A) rozprávaci slohový postup C) informačný slohový postup
B) opisný slohový postup D) výkladový slohový postup

18 Pády slovných spojení cez plytké more, v teplej vode, s platenými ležadlami sú správne určené v možnosti:

- A) genitív, datív, akuzatív C) genitív, akuzatív, inštrumentál
B) datív, akuzatív, lokál D) akuzatív, lokál, inštrumentál

19 Ktoré slovo z textu je zdobneninou?

- A) slnečníkmi
 B) najkrajších
 C) v brožúrkach
 D) v rebríčkoch

20 Pre podstatné meno *na slenie* platia tieto gramatické kategórie:

- A) stredný rod, singulár, akuzatív, vysvedčenie
 B) stredný rod, singulár, lokál, vysvedčenie
 C) ženský rod, singulár, akuzatív, ulica
 D) stredný rod, plurál, akuzatív, srdce

Svet stráca svojich géniov.

Július Caesar je mŕtvy, Shakespeare je mŕtvy, Napoleon je mŕtvy, Abraham Lincoln je mŕtvy a ani ja sa necítim najlepšie...

Mark Twain

Brezina, J.: Aforizmy. Východoslovenské vydavateľstvo, Košice 1988.

UKÁŽKA 3

21 Uvedený výrok je:

- A) epitaľ
 B) epigram
 C) aforizmus
 D) anekdota

21-25

22 K žánrom lyriky nepatrí:

- A) báseň, pieseň
 B) óda, elégia
 C) epická báseň, evergreen
 D) lyrizovaná próza, poviedka

23 Čo neplatí o sylabickom veršovom systéme?

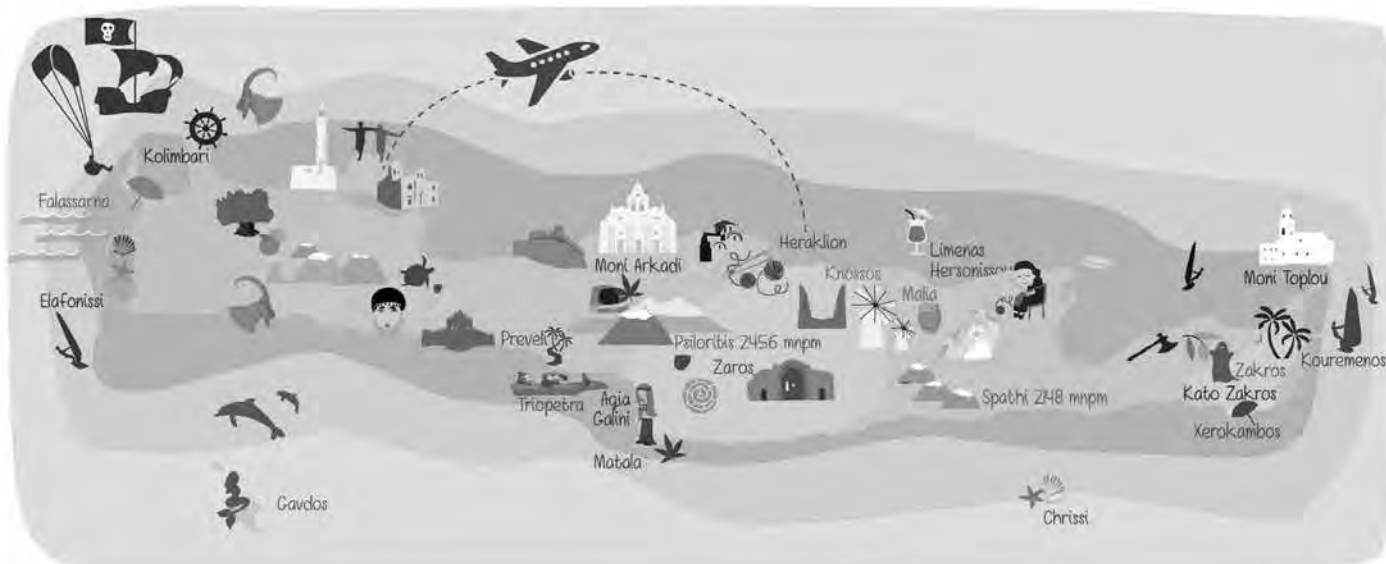
- A) je založený na rovnakom počte slabík vo veršoch
 B) nemá rým a rytmus
 C) má (združený) rým
 D) používali ho štúrovci

24 Pomenuj umelecké prostriedky rýchly sťa blesk, počúvame Elán, mraky plačú.

- A) prirovnanie, personifikácia, metafora
- B) prirovnanie, metonýmia, personifikácia
- C) prirovnanie, personifikácia, metonýmia
- D) prirovnanie, metafora, personifikácia

25 Vonkajšiu kompozíciu básne tvoria:

- A) nadpis, verše, strofy.
- B) názov, odseky, kapitoly.
- C) obrazy, výstupy, dejstvá.
- D) nadpis, verše, odseky.

Milý/á žiak/žiačka,

teší nás, že si sa pri výbere školy rozhodol pre naše gymnázium, na ktorom chceš stráviť nasledujúce štyri roky završené maturitou. Chýba ti k tomu už len jeden krok – úspešne zvládnuť túto skúšku.

- Pri vypracovávaní testu smiete používať perá s modrou alebo čiernou náplňou.
- Test pozostáva z **pravopisného cvičenia a dvadsiatich úloh**.
- Pozorne si prečítajte zadania.
- Zo štyroch možností a), b), c), d) je správna vždy **iba jedna** odpoveď.
- Odpovede **sa krúžkujú**. Ak sa pomýlite, krúžok prečiarknite a zakrúžkujte inú, správnu odpoveď.
- Nesmiete používať žiadne zošity, knihy či iné pomôcky.
- Ak neviete niektorú úlohu vypracovať, nezdržujte sa pri nej príliš dlho. Možno sa k nej budete môcť neskôr vrátiť.
- Odpovede píšete **priamo do testu**.

Začnite pracovať až keď dostanete pokyn.

Želáme vám veľa šťastia

Pravopisné cvičenie. Doplňte i, í/y, ý a chýbajúce písmená:

Pred miliónm___ rokov, keď na ___emi žili d___nosaur___, väčšiu časť ___urópy pokr___vali les___ . K___sl___ dážď unášan___ vetram___ poškodzuje budov___, ničí strom___ a rastliny. Vďaka odvahe tak___ch ľudí, ak___mi boli znám___ mo-replavci, niet už dnes na mape sveta veľa biel___ch miest. Cestovateľ z ___enátok, Marco Polo, sa dostal v 13. storočí až do Čín___ . Medzi prieskumníkov ___frickej pevniny patril aj český cestovateľ Emil Holub.

1. Pozorne si prečítajte nasledujúci úryvok a odpovedzte na otázku:

Svedectvom o plaveckom umení ľudí najstarších dôb sú početné maľby v jaskyniach. V starovekom Grécku sa plávanie vyučovalo na vtedajších gymnáziách ako jeden z najdôležitejších predmetov. V stredoveku nastal všeobecný úpadok telesnej kultúry. Zásadný obrat v prospech telesnej výchovy nastal až v 18. storočí. Kolískou športového plávania bolo Anglicko.

Z ukážky vyplýva, že:

- a) plávanie vzniklo v Anglicku
- b) v stredoveku ľudia vôbec nešportovali
- c) o plávaní máme informácie už z jaskýň
- d) v starovekom Grécku bolo plávanie rovnako dôležité ako iné predmety

2. Veta V starovekom Grécku sa plávanie vyučovalo na vtedajších gymnáziách ako jeden z najdôležitejších predmetov, je:
- a) jednoduchá holá veta
 - b) jednoduchá rozvitá veta
 - c) súvetie
 - d) jednočlenná veta slovesná
3. V ktorej z uvedených možností sa nachádza jednočlenná veta?
- a) V Nitre začalo husto pršať.
 - b) Ustarostená suseda vybehla pred dom.
 - c) Vošiel do obchodu celkom prvý.
 - d) Čas plynie veľmi rýchlo.
4. V ktorej vete je správne napísaná číslovka?
- a) Prvý raz som sa skutočne zľakol.
 - b) Zmýlil som sa už piaty krát.
 - c) Cesto treba dvadsať razy pretrepať.
 - d) Ešte sa šesť krát vyspiš a pôjdeš na výlet.
5. V ktorej vete je nesprávne napísaná interpunkcia?
- a) Hurá, poďme sa bicyklovať!
 - b) Lukáš, ako som čakal, neprišiel.
 - c) Cítil som sa, ako zbitý.
 - d) Kúpila mi chlieb a pečivo.
6. Označte možnosť, v ktorej sa nachádzajú iba nedokonavé slovesá:
- a) Robili sme ako otroci, aj tak sme nič nezarobili.
 - b) Janko Kráľ písal verše, ktoré si pamätali aj jednoduchí roľníci.
 - c) Nepočkám ťa, na to zabudni!
 - d) Zahraš mi takú pieseň, ktorú som ešte nikdy nepočul?
7. V ktorom slovnom spojení nenastáva spodobovanie?
- a) bolí ma zub
 - b) prišiel so mnou
 - c) loď plávala
 - d) včelí med
8. Vo vete Lavína zasypala v Tatrách horolezcov sa nachádzajú:
- a) dva priame predmety
 - b) zhodný prívlastok a jedno príslovkové určenie
 - c) nevyjadrený (zamlčaný) podmet a príslovkové určenie miesta
 - d) priamy predmet a príslovkové určenie
9. V ktorej možnosti – nie je synonymum?
- a) múdry – vzdelaný
 - b) nápoj – pitie
 - c) chudobný – bez peňazí
 - d) obozretný – predvídavý

10. Podstatné meno Donovaly sa skloňuje podľa vzoru:

11. Martin Rázus napísal dielo:

a) Topole	c) Maroško
b) Óda na mladosť	d) Malý princ

12. Rozpor medzi jednotlivými postavami v texte sa nazýva:

a) dialóg	c) prirovnanie
b) monológ	d) konflikt

13. Margita Figuli je autorkou diela:

a) R.U.R.	c) Moje deti
b) Tri gaštanové kone	d) Púť lásky

14. Opakovanie toho istého slova za sebou sa nazýva:

a) epizeuxa	c) metonymia
b) prirovnanie	d) epiteton

15. Medzi ľubostnú poéziu patrí dielo:

a) Maroško	c) Marína
b) Modrá ruža	d) Žltá ľalia

16. Ktorý žáner nie je lyrický?

a) sonet	c) balada
b) žalospev	d) óda

17. Pre ktorý jazykový štýl je charakteristické zväčša písomné heslovité vyjadrovanie?

a) umelecký štýl	c) publicistický štýl
b) hovorový štýl	d) administratívny štýl

18. Ktorá z uvedených možností je pravdivá?

- V dráme opisuje rozprávač konanie postáv.
- Dialógy v dráme posúvajú dej.
- V románe sa postavy už ďalej nevyvíjajú.
- Poviedka je žánrom veľkej epiky.

19. Úlohou režiséra je:

- a) prepracovať literárny text na repliky
- b) vytvoriť výtvarný projekt scény
- c) vyberať diela na divadelné (filmové) spracovanie
- d) rozhodovať o pohybe hercov na scéne

20. Metafora sa nachádza v možnosti:

- a) Spieval ako slávik
- b) Duní Dunaj a luna za lunou sa valí
- c) Obsypal svoju milovanú zlatom
- d) Mesiačik-kosáčik pokosil nám ďatelinu za mlynom

KONIEC TESTU